

Vastaus kirjalliseen kysymykseen energiajuomien haitallisista vaikutuksista lapsiin ja nuoriin

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Halmeenpään /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 643/2017 vp:

Millaisiin toimiin hallitus aikoo ryhtyä energiajuomien haittavaikutusten vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi lasten ja alaikäisten nuorten osalta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Energiajuomilla tarkoitetaan kofeiinipitoisia virvoitusjuomia, jotka sisältävät myös muita piristäviä yhdisteitä, kuten guaranaa, tauriinia tai glukuronolaktonia. Energiajuomiin sovelletaan elintarvikelainsäädäntöä. Elintarvikelainsäädännön keskeinen periaate on, että markkinoille saa saattaa ainoastaan turvallisia elintarvikkeita. Toisin kuin alkoholi- ja tupakkalainsäädännössä, elintarvikelainsäädännössä ei ole myynnin rajoittamista koskevia säännöksiä. Elintarvikelainsäädännön perusteella ei näin ollen voi kieltäytyä myymästä energiajuomia lapsille tai nuorille. Mikäli energiajuomien ja muiden runsaasti kofeiinia sisältävien elintarvikkeiden koostumuksen tai markkinoinnin sääntelyä pidetään tarpeellisena kehittää, tämä tulee toteuttaa EU-tasolla.

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen EFSA on antanut lausunnot energiajuomien piristävien ainesosien turvallisuudesta. Näiden tieteellisten riskinarviointien mukaan energiajuomat ovat kohtuullisesti käytettynä turvallisia, sillä niiden kofeiinipitoisuus ei ole niin korkea, että siitä olisi haittaa terveelle aikuiselle. Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran mukaan kofeiinin päivittäisen saannin tulisi alle 18-vuotiailla jäädä enintään 50 milligrammaan, mikäli kofeiiniriippuvuutta halutaan ehkäistä. Tämä tarkoittaisi käytännössä noin yhtä desilitraa suodatinkahvia, puolta litraa kolajuomaa tai puolta tölkkiä energiajuomaa päivässä.

Elintarviketietojen antamisesta kuluttajalle annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1169/2011 edellyttää, että yli 150 mg/l kofeiinia sisältävissä juomissa on oltava samassa näkökentässä juoman nimen kanssa maininta "Korkea kofeiinipitoisuus. Ei suositella lapsille eikä raskaana oleville tai imettäville". Muissa elintarvikkeissa, joihin on lisätty kofeiinia, on oltava merkintä "Lisätty kofeiinia. Ei suositella lapsille eikä raskaana oleville". Suomi ajoi aktiivisesti näiden merkintävaatimusten sisällyttämistä EU-lainsäädäntöön. Evira edellyttää lisäksi, että runsaasti kofeiinia sisältävissä juomissa, makeisissa, purukumeissa, patukoissa ja muissa vastaavissa tuotteissa on tieto suurimmasta vuorokautisesta käyttömäärästä. Tuotteiden markkinoinnissa on otettava huomioon lapset, raskaana olevat ja kofeiiniherkät henkilöt.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 643/2017 vp

Maa- ja metsätalousministeriö kannustaa vapaaehtoisten keinojen täysimääräiseen hyödyntämiseen. Lasten ja alaikäisten nuorten energiajuomien käytön ohjaamiseksi Evira on toteuttanut useita hankkeita, joilla on ohjattu kuluttajia lukemaan pakkausmerkintöjä ja kerrottu pakkausmerkintöjen hyödyntämisestä arkisten ruokavalintojen tekemisessä. Evira on myös tuottanut kattavat ja monipuoliset nettisivut energiajuomista ja niiden turvallisuudesta. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) suosittaa, että vähittäiskauppiat rajoittaisivat energiajuomien myyntiä yli 15-vuotiaille. THL myös muistuttaa verkkosivuillaan, että lasten ja nuorten terveys on tärkeä asia, josta aikuisten tulee kantaa vastuu.

Nuorten ravitsemukseen voidaan parhaiten vaikuttaa muuttamalla ympäristöä terveellisiä valintoja suosivaksi. Yhteisölliset keinot ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Monet koulut ovat sitoutuneet Valtion ravitsemusneuvottelukunnan Kouluruokailusuosituksen periaatteisiin siitä, että virvoitus-, energia- ja urheilujuomat eivät kuulu kouluympäristöön eikä näiden tuotteiden myynti esim. automaateista kuulu kouluihin. Parhaillaan on käynnissä v. 2017 päivitettyjen kouluruokasuositusten jalkautustyö.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta, maa- ja metsätalousministeriö sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö julkistivat kesäkuussa 2017 elintarvikealan sidosryhmien kanssa yhteistyönä kehitetyn ravitsemussitoumus -toimintamallin. Verkkopohjainen työkalu kannustaa kaikkia ruoka-alan toimijoita edistämään ruokavalion ravitsemuslaatua ja ravitsemusvasteellisia toimintatapoja. Ravitsemussitoumuksia voi tehdä myös lapsille suunnattujen tuotteiden markkinointiin liittyen. Maa- ja metsätalousministeriö kannustaa kaupan ketjuja tekemään ravitsemussitoumuksen energiajuomien myynnin rajoittamisesta lapsille. Sitoumuksen voi tehdä kansallisen yhteiskuntasitoumuksen verkkosivulla (www.sitoumus2050.fi).

Energiajuomien käyttö alaikäisten nuorten ja lasten keskuudessa on yleistä. Tilanteen seuraamista ja toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia varten tarvitsemme lisää tietoa kulutustottumuksista sekä kaupan myymistä elintarvikkeista. Tiedonsaannin edistämiseksi maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt keskustelut Tilastokeskuksen kanssa kattavan markkinatietojärjestelmän rakentamiseksi. Tuotetasolla saatavat elintarvikemyyntitilastot mahdollistaisivat nykyistä paremman riskinarvioinnin sekä toimenpiteiden vaikutusten arvioinnin.

Terveellisen ravitsemuksen ohjauskeinoja tarkasteleva valtioneuvoston tutkimus ja selvityshanke (3.1 Terveellisen ravitsemuksen edistämisen taloudelliset ja muut ohjauskeinot) on juuri käynnistynyt. Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu aktiivisesti valtiovarainministeriön vastuulla toteutettavan hankkeen ohjaustyöhön. Hankkeessa kartoitetaan ja arvioidaan erilaisia ohjauskeinoja, joilla ohjataan kuluttajia valitsemaan ja yrityksiä valmistamaan ravitsemuslaadultaan terveellisempiä elintarvikkeita vähemmän terveellisten sijaan. Ohjauskeinoihin sisältyy sekä taloudellisia ohjauskeinoja että muita, kuten sääntelyn kehittäminen.

Maa- ja metsätalousministeriö painottaa lasten ja nuorten oikeutta terveelliseen ravitsemukseen ja pyrki omilla toimillaan edistämään terveyttä edistävän ruokaympäristön syntymistä. Samalla kannustamme kaikkia julkisen vallan toimijoita varmistamaan lasten terveyden edistämistyön

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 643/2017 vp

onnistuminen. Yhteistä vastuuta ja julkista vastuunkantoa olemme pyrkineet painottamaan myös aiemmissa lasten energiajuomia koskevissa vastauksissamme (KK 339/2017, KK 619/2017).

Helsingissä 21.2.2018

Maa- ja metsätalouministeri Jari Leppä